

Vilniaus universitetas

TOMAS TAŠKAUSKAS

Mariaus Katiliškio viešosios bibliotekos konkursui

2008 m.

miško labirinte ariadnės nebuvo
ir minotauras – kaip visos nykstančios rūšys –
baigė gyvenimą stipriai susenęs, ligotas
kolekcionieriaus plieniniam narve

ir kai tik ištardavau žodį, tesėjau,
kai tik ištardavau žodį
tavęs ten irgi nebūdavo

lietaus dvidešimt penktas kadras
veikėjai vasarai ir gatvė, vidurdienį
ji pakelia lyg šventą knygą

prieš tardamas žodžius kurių
tu neišgirsi bet matysi
kai baigiasi lyg skaitinys lietus

užuolaidą užtraukiu
ir lieku
už kadro

litografija, žiemos litografija
neprivalomą ryto tarnybą atlikę
susitikim ant tilto, ant didžiojo tilto
ir kalbėkimės veidrodžiuos upės
kol įamžinti būsim, kol būsim

saulė švietė už kampo
namas buvo dviaukštis
jo palėpėje rausėsi pelės
ir žaidė šeimyną

mes stebėjome vasarą
rapsuose – miškas ir paukštis
ir paukštis
lyg nejudėdamas skrido

mes stebėjome vasarą
o mūsų jau laukė
mūsų jau laukė
klasikinis rudens paradoksas

lyg būčiau penkerių vėl
užmiegu stebėdamas
kaip ant užuolaidų
skleidžiasi gėlės

šeštą valandą ryto
išsigąstu tavo šešėlio
prie lango, ne, ne prie lango
ir ne prie durų, o gal ir prie durų
tik durys tos – laikrodžio

00:00

vieną vakarą naktį
neatsimindamas
tavo vardo
puoliau į paniką

taigi galim
sakyti
kad panika
kaip vanduo

bet labiau ji
kaip duona
kaip panis angelicus
panika laiko

vis ilgėja ilgėja plaukai
žmonės kalba kad greitai išėsiu
tik į kur tik į kur – neturiu pas ką eit
karas paskelbė tolerancijos taiką

vis trumpėja trumpėja ilgi vakarai
žmonės kalba ir kryptį iš vaiko išvaiko

tu: vandens
lyg: savybės
nenuosavas būtum

tu: dainuoji
po: tiltais
lyg šito užtektų

kad: nutrauktų karus
išgelbėtų: savo valstybes
nuo: didingo galbūt
neįdingo eilėraščių rato

tarptautinis

netaisyklingas trikampis dangaus
naktis nei paima nei atiduoda ji
mėnulis vėl pozuoja munkui arba sau

ir nors šalis ne ta
mėnuliui tai nerūpi –
tarptautinis

prieš tris valandas man pasakei
tik dabar supratau, pasakei
kad: „gyvenimas mano –
lyg amžius šešioliktas
mano liuteris – aš,
mano kalvinas – aš,
mano [...]“ valandos
trys mano valandos spėjo
atbėgti į sakinio pradžią

vienuoliai miega aerouoste
tikri vienuoliai, netikri vienuoliai
jų kūnai laiko grindinį prispausta
ir jis nedrįsta pajudėti
net, po, mano, kojom

klausei, atsakiau, išėjome

miškas transformuojasi į orleano gatvę
kepamų praeivių kvapas virsta skoniu burnoje
galvoju apie lietų, lietų didelį ir seną
lyg vyras nesuprantamą, įsimylėjusį kasnakt

seno dievo giesmės lyg įvertinimas situacijos
suskambsta monolitiško dangaus apsuptyje
virš miesto jūros lyg žuvėdra sklendžia
praeities akacijos
tampu didesnis ir stipresnis už keturis, už
keturis save

etiketas

nakties reveransai
kurių neišmokęs
turi pasitraukti
nuo damos Tamsos

šventoji šeima

nors ne žydai bet
visi (keturi) kankiniai

tėvus numarino dar mokykloj
viešosios nuomonės dujų kamera
po to prasidėjo bendrabučio gyvenimas
ir nebuvo net kada pagalvoti
apie tai apie pokalbius laimę ir kitus
dalykus iš fantastinių filmų ir knygų

vaikai gimė iškart, infantilūs
per trisdešimt metų
nelabai kuris ir pasikeitė
mėgdavo, mėgdavo žaisti
kartais – be rūbų
kartais – be proto

nors ne žydai buvo
prekiavo

ir bažnyčiai aukodavo gausiai

vienąkart per metus
surinkti aplinkybių prie stalo
apie šventąją šeimą galvodavo –
ir verkdavo, verkdavo (graudžiai)

Giesmių giesmė

Jų vardai nėra svarbūs. Ji pasikvietė jį į svečius. Sakė, ateik, ateik, obuoliais pavaišinsiu, turiu razinų pyrago. Jis ir ėjo, atėjo ryte. Paryčiais. Gal kiek per anksti, gal kiek nesitikėdamas rasti ją jau pabudusią. Tuščias ir bereikšmis buvo durų skambučio garsas. Neprilyginamas niekam ir neįsimintinas. Nieko antgamtiško, nieko skvarbaus. Jokios sumaišties galvoje ir tuo labiau jokio jaudulio jo kūne. „Pojūtis lyg būtum iš gyvsidabrio, tik įformintas. Griežta yra forma. Griežčiausia...“ Pirmiau, nei spėjo jis apmąstyti savo mintis, priartėjo žingsniai. Minkšti žingsniai. „Ir Dievas sukūrė moterį, kad vyras galėtų klausytis jos pėdų keliamo garso.“ Spontaniški žvilgsniai. Jaukumas. Bežadė susitikimo pradžia. Taigi jokių pažadų.

„Galvoti taip, kaip niekas kitas. Andora, Gana, Afganistanas, Laosas, Sirija, Armėnija, Zimbabvė, Kuba, Nigerija, Kambodža, Latvija.“ Daugelio šalių jis neaplanė prieš įžengdamas į jos butą. Į jos šalį. Bet ir vėl nesusėjo minties išplėsti, išplėsti iš nesibaigiančio tylos srauto, o ir akys sumedžiojo tai, kas tyčia ganėsi jų medžioklės plotuose. Kvadratai, netaisyklingi, ant sienų kabantys. Skoningas spalvų ir formų žaismas. „Mūsų kasdienybė tėra daugiau ar mažiau skoningas spalvų ir formų žaismas.“ – atsiminė ji kažkieno tvarkingą mintį. Jis nežinojo tokios minties. Jam užteko, kad šios išdažytos plokštumos primena skydus. O šedevrams (tai galėjo būti šedevrai) jautė nuoširdžią apatiją, nes pats nebuvo toks. Veikiau save laikė veikėju, tinkamu trumpiems gyvenimo pasakojimams, svetimo gyvenimo. Nežinojo, ar todėl ji jį pasikvietė. Numanydamas, kad tokiomis aplinkybėmis (vieta, metų laikas, amžiaus skirtumas), nieko stipresnio prašyti negalės, buvo lakoniškas: „Arbatos“. „Tuojau, tik man reiktų nueiti...“. Atsimindamas, kad svarbiausiomis gyvenimo akimirkomis kiti žmonės nuo jo nutolsta (tiek fiziškai, tiek dvasiškai tą jautė), patekdami į keistą, gaudžiančią erdvę, neprieštaravo jos rytiniam vizitui į dušą.

Du laikrodžiai ant priešingų svetainės (šis kambarys privalėjo būti svetainė) sienų, lyg įrodinėdami savo prancūzišką kilmę (jie galėjo būti „made in france“), dalyvavo dvikovoje, stengdamiesi atlikti kuo subtilesnį ir kuo tikslesnį smūgį, taip reikšdami savo ištikimybę Karaliui. Pastarasis irgi čia buvo. „Mes ne vieni“ – sušnibždėjo. Tylutėliai.

Negalėdama sulaukti dėmesio, arbata ataušo ir buvo išgerta, o ji – sugrįžo. Jei jo nebūtų kamavusi sloga, jos kūno kvapas būtų buvęs saldžiai nepakenčiamas. „Ieva tu mano, einanti rasota žole.“ Ji neskaitė šių jo minčių. „Razinų pyrago?“ – pasiūlė. „Girdėti kaip niekas kitas.“ Jam būtų patikę girdėti šalia jos beviltišką alsavimą, nesugebantį įkvėpti gyvybės. „Girdėti kaip niekas kitas.“ Jai būtų patikę girdėti jo beviltiškus žodžius, sugėbančius ją įkvėpti. Jiedu tylėjo. Ilgai, nes jiems nerūpėjo laikrodžiai, o ir laikrodžiams jiedu svarbūs nebuvo. „Girdėti kaip niekas kitas.“ Karalius stovėjo balkone. „Girdėti kaip niekas kitas.“ Karalius stovėjo už durų. Jis švelniai kostelėjo, pažiūrėjo į balkoną. Ji švelniai nusišypsojo. Jis ištiesė ranką ir reikšmingu judesiu padavė obuolį jai. Atsisveikinta buvo. Ir daugiau nieko neįvyko. Pažadu: daugiau nieko.

Savi vakarai arčiau kūno

„Mes esame reikalingi“
Paul Éluard

Tarkime, kad mūsų nėra. Visi išmirė, arba iškeliavo. Į... Viena iš ryškiausių to pasekmių būtų knygų neskaitymas. Tylos. Ar ilgai jas išvertume? Romantiškas romantiškas turnyras...

Anksčiau ar vėliau mus pasitiktų vieniši laiptai. Poezijos vakaras. Laiptai į dangų?

Jeigu norite šios paprastos magijos, linksniuokite paskui save: poezijos turnyras, poezijos turnyro, poezijos turnyrui. Linksniuokite, kol suprasite kaip, kol išgirsite žvangant žodžių šarvus, šarmingas moteris, šnekučiuojančias su gracingais vyrais, paprastus vyrus, mylinčius moteris.

Atviri langai vakaro. Atviri langai. *Salve crucifixus*. Atviros akys. Užsimerkite jei norite pamatyti. Kas čia? Kartokite paskui mane: užsimerkite.

Vakaro turnyras. Moterys, lyg žodžiai įvairios, klegiančios ir priešaringos. Aplinkui. Apsuptis. Apuolės pilis dar nedega. Moterys lyg Žanos Arkietės vis dar kovoja. Prieš angelus. Galite girdėti kaip jos bendrauja su balsais? Kita ir kitos kalbos. Kokius gaus nurodymus šįvakar? Užsimerkite ir

klausykite tik mano žodžių. „Nemėgstu išsilavinusių moterų; nemėgstu neišsilavinusių moterų; mėgstu moteris“.

Rami, pradžios nuotaika. Viena iš moterų, kvepianti moteris, prisės mano kairėj. Dieve, kokios gražios yra gražios moterys. Kokie statūs yra laiptai į dangų! Dieve, kas sėdi Tavo kairėj? Dieve, kuris žodis tampa kūnu? *Miles poesia*. Vakaras lyg pokalbis. Pokalbis, kuris primena, vis primena dailininkus. Vienas iš jų nepasakė, kad postmodernizmas irgi yra moteris. Vienas iš jų pasakė, kad postmodernizmas irgi yra moterims.

Sienos ir scena kaip antspaudas. Šįvakar. Nelyginant laiko nebuvimo įrodymai. Jungianti tema. Antspaudas. „Laisvų vietų ir jokių skirtumų“ – ar ne taip sakytų šiuolaikinė minia? Daugiau. Nes tu nesėdi mano kairėj. Nes tu man neištarsi: „Jei pasakai tūkstantį žodžių – nueini tūkstantį žingsnių.“

Būsiu paprastas lyg Dievas. Dievas, kuriam nerūpi triukšmas, žodžių triukšmas prieš pradėdant vienišą vakarą. Taip lengvai lengvutėliai. Nes savi vakarai arčiau kūno.

Atlikėjas

Išgirdęs barbenimą į langą, į duris visada išsigąstu. Nors pusvalandį tylos duok man! Mano namai, bet ne mano tvirtovė. Nors ir namai, tiesą pasakius – ne mano. Mirusiųjų šie namai. Esu antroji karta. Jei dar esu... Prisiminimų Senos srovėj išsimaudžiusi saulė naktimis kyla virš šio būsto. Pilnatis ir mėnulio srovės skalaujamas langas. Šiame veiksmė kiekvienas iš jų tampa savimi. Svetimos srovės, jų ir prisilietimas šiek tiek svetimas. O kur mano tapsmas, kur mano reikšmingi veiksmai?

Sniege juodi vilkai, ryškios spalvos. Mėgstu juos stebėti iš savo tylos tvirtovės. Jie lyg kraujo lašeliai tamsiai blyškūs. Žemės kraujo perpylimas... Po to trumpai pasirodo, kad nuo amžių pradžios kaip moteris dėlioju puodelius iš vietos, kur jie plaunami, į ten, iš kur bus paimta ir vėl padėta. Tokia mano padėtis. Žiemą.

Žiemą žmogus panašus, aš panašus, į roko muzikos grupę – žingsnių solo, kvėpavimo bosinė gitara, širdies būgnai. Daugybė klausytojų. Staigus detalių išryškėjimas. Galimybės. Per dvi paras išmiegoti dešimtį naktų. Regėti žmones atminties valdžioj. Jungtis su sapnų pasauliais, per klaidą užsitęsusia. Mirga mintys mano galvoj lyg drebulės lapai, vaškingi jaunos drebulės lapeliai.

Nors žiema, lyja. Bandau ištirpti. Ar tikrai bandau? Mano namai, bet ne mano tvirtovė. Ir nesiseka ištirpti. Aplinkui vien žodžiai. Smegenų akmenys. Nekaltumo prezumpcijos, kurias parašiau pats. Nepateisinantys savo buvimo žodžiai. Nesamų dainų esamos nuotrupos. Galėčiau būti prastas dainininkas ir sužlugę planai įprasmintų mano dienas.

Žiemą ir vasarą jungia šviesa. Vasaros sode mačiau mergaitę. Ji skynė obuolį. Šviesoje. Kairė jos ranka lyg styga įsitempė. Šviesos styga. Jos veidas rauda. Užsimerkęs kartais matau jos rankas, kurios...

Žiema moka lietuvių kalbą geriau už mane... Lietau mano, imu šiuos lašus, dėkoju, laiminu ir dalinu akimis savo į tavo akis tardamas: „Nebūkite po šiuo lietumi visi ir visos, kuriuos tik kada stebėjau lyjant.“ Pirštais atkartojau ritmą tavo širdies, lietau. Pakeičiu. Sustiprinu. Tamsiam kambary, kur prieš akimirka, kur prieš akimirka, abudu buvom nesantieji.

(be pavadinimo)

Mes sėdime. Dviese. Arbata jau atšalo. Vasara. Kambarys temsta lėčiau nei diena nesusėdinti. Daiktai sušvelnina skubesį, mūsų sėdėjimą. Prie arbatos staliuko, dešiniajame kampe kambario. Su keliais niekdaičiais. Jie geri draugai. Jie geri draugai – kai į juos žiūrima, argi neatrodo jie panašūs į metaforą. Mažas arbatos staliukas ir kintantis puodukų skaičius. Vienas, du, vienas, du, nė vieno. Lyg prisiminimai iš vaikystės skaičiuotės. Kuri turės bėgti, o kuri gaudyti privalės. Kuri slėpsis, kuri ieškos... Nekintanti padėtis. Amžinoji arbatos taika, kuri nesitęs amžinai. Lyg filosofinė citata ši padėtis. Lyg Blezas Pascalis, kuris ką tik patyrė nušvitimą. Lyg dvasiniai pratimai. Lyg supratimas, kad esame iš dangaus, iš vandens, o ne iš enciklopedijos pacituotos. Mudvi. Ir mūsų staliukui įsakyta prisiminti mūsų veidus, dienos nugarimuotus. Nes dvi moterys liūdi dirbtinėje šviesoje.